

VBS-reactie op internetconsultatie wetsvoorstel aanpassing artikel 23 Grondwet

Samenvatting

- Onderwijsvrijheid dient altijd gepaard te gaan met verantwoordelijkheid, om ervoor te zorgen dat de gelijke behandeling en kansgelijkheid niet in het geding komen.
- Ieder kind heeft recht op goed onderwijs dat bij hem/haar past, gegeven op een school die bij hem/haar past.
- Leg bij het tegengaan van ongelijke kansen de prioriteit bij de kwaliteit van het onderwijs. Gelijke kansen worden het best bevorderd, wanneer iedere school dezelfde goede onderwijskwaliteit levert.
- Een sterkere invloed van de overheid op het onderwijsbestel via aanpassingen in de Grondwet kan op gespannen voet staan met de beleidsruimte van schoolbesturen.
- Wacht de resultaten van de nieuwe Wet Burgerschap af.
- In de Tweede Kamer is eerder gesproken over het regelen van algemene toegankelijkheid bij wet; hiervoor is volgens VBS geen grondwetswijziging nodig.

Inleiding

VBS staat voor onderwijsvrijheid. Dat behelst onder andere het recht van ouders om kinderen te laten onderwijzen op een manier die past bij hun opvattingen. Het is een internationaal recht dat in meerdere verdragen is vastgelegd waaronder het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en fundamentele vrijheden (EVRM)¹.

Onderwijsvrijheid dient wat VBS betreft hand in hand te gaan met verantwoordelijkheid, namelijk de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de gelijke behandeling van - en kansgelijkheid voor - leerlingen, ongeacht hun godsdienst/levensovertuiging, ras, sociale status, seksuele geaardheid en/of beperkingen niet in het geding komt.

De Nederlandse onderwijsvrijheid heeft geleid tot een divers onderwijslandschap met ruimte voor eigenheid, innovatie en voor professionals om onderwijs te geven dat het beste bij de leerlingen past. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om onder voorwaarden een nieuwe school te stichten. Menselijke maat en maatwerk voor leerlingen, ouders en medewerkers op de scholen zijn hierbij voor VBS belangrijke maatstaven.

VBS vindt dat ieder kind recht heeft op kwalitatief goed onderwijs dat aansluit bij zijn/haar behoeften en mogelijkheden. Dat onderwijs wordt gegeven op een school die bij hem/haar past en waarbij de veiligheid van de leerling centraal staat. Dit onderwijs moet niet alleen van goede kwaliteit zijn, maar ook bijdragen aan gelijke kansen, persoonlijkheidsvorming en respect voor de basiswaarden van de democratische rechtsstaat. Het is van belang dat iedere leerling zich in een veilige schoolomgeving kan ontwikkelen. Dit laatste geldt ook voor

---

¹ In het bij dit verdrag behorende protocol staat geschreven: 'Niemand mag het recht op onderwijs worden ontzegd. Bij de uitoefening van alle functies die de Staat in verband met de opvoeding en het onderwijs op zich neemt, eerbiedigt de Staat het recht van ouders om zich van die opvoeding en dat onderwijs te verzekeren, die overeenstemmen met hun eigen godsdienstige en filosofische overtuigingen (Parijs, 20 maart 1952)'

medewerkers en andere betrokkenen binnen de school. Iedere leerling heeft het recht om te worden geaccepteerd als de persoon die hij/zij is.

Kwalitatief goed onderwijs als voorwaarde voor gelijke kansen

De beoogde grondwetswijziging wil *de overheid de grondwettelijke opdracht geven om voor gelijke kansen in het onderwijs te zorgen (de wijk waarin je woont, je religie of wie je ouders zijn, mogen nooit bepalend zijn voor wie je later wordt. School moet voor ieder kind een gelijk startpunt zijn).*

VBS pleit ervoor om bij het tegengaan van de ongelijke kansen de prioriteit te leggen bij de kwaliteit van het onderwijs en niet bij een grondwetswijziging. Gelijke kansen worden het best bevorderd, wanneer iedere school dezelfde goede onderwijskwaliteit levert. Dan maakt het niet uit naar welke school een kind gaat en in welke wijk hij of zij woont. Het werken aan onderwijskwaliteit moet te allen tijde prioriteit hebben: goed opgeleid personeel en onderwijskundig leiderschap. Binnen dit kwalitatief goed onderwijs dienen, zie hierboven, de behoeften, mogelijkheden en veiligheid van de leerling centraal te staan.

Het opnemen van kansengelijkheid in de Grondwet, hoewel voorgesteld vanuit een gedeelde achterliggende ambitie, kan een ongewenst neveneffect hebben: het kan leiden tot een (te) sterke invloed van de overheid op het onderwijsbestel. Deze invloed kan op gespannen voet komen te staan met de beleidsruimte van schoolbesturen wanneer het gaat om de organisatie en inrichting van het onderwijs. We vragen ons dan ook af of een grondwetswijziging wel de oplossing is voor vraagstukken rondom kansengelijkheid. Daar is vooral het juiste gedrag (cultuur) en het nemen van verantwoordelijkheid voor nodig.

We realiseren ons dat dit een traject van lange adem is. In de tussentijd zijn andere concrete bijdragen aan het tegengaan van kansenongelijkheid onder meer:

- Extra gelden naar scholen (niet alleen in grote steden) die meer specifiek met de problematiek rond kansenongelijkheid te maken hebben.
- Het aantrekkelijker maken voor goede leerkrachten om te werken op scholen met aanzienlijke achterstanden (bijvoorbeeld door aantrekkelijker arbeidsvoorwaarden, betaalbare huisvesting en groeimogelijkheden).
- Waar mogelijk in te zetten op (informele) samenwerking tussen scholen waar kansenongelijkheid niet of minder speelt en scholen waar dat sterker speelt.

Persoonlijke ontplooiing en burgerschap

Het initiatiefwetsvoorstel gaat, naast kansengelijkheid, ook in op volledige ontplooiing van de persoonlijkheid van leerlingen en een burgerschapsopdracht. VBS onderkent de waarde hiervan en van de burgerschapsopdracht, maar merkt op dat onlangs ook de Eerste Kamer heeft ingestemd met de nieuwe Wet Burgerschap. Deze treedt per schooljaar 2021-22 in werking. Wij pleiten ervoor om eerst de resultaten van die nieuwe wet af te wachten

Toegankelijkheid

VBS vindt dat indien ouders de grondslag van de school respecteren, een kind de toegang tot een school niet zou moeten worden ontzegd (bijvoorbeeld vanwege redenen van godsdienst/levensovertuiging, sociale status of seksuele geaardheid). Ten aanzien van leerlingen met een beperking heeft de school al de plicht om in het kader van passend onderwijs te (doen) zorgen voor een passend aanbod.

We constateren dat er in de Tweede Kamer al eerder is gesproken over het regelen van algemene toegankelijkheid bij wet (zie initiatiefwetsvoorstel van PvdA, D66, GroenLinks en SP uit 2005 en de aangenomen motie Jaspers/SP van 12 november 2020). Hiervoor is volgens VBS geen Grondwetswijziging nodig.

Tot slot

In de Memorie van Toelichting wordt niet ingegaan op recente wetgeving, zoals Meer ruimte voor nieuwe scholen en de eerdergenoemde wet Burgerschap. In beide wetten komen aspecten terug die sterk gerelateerd zijn aan dit initiatiefwetsvoorstel. We zijn benieuwd naar de visie daarop en waarom hier niet op wordt ingegaan.

Over VBS

VBS is een vereniging van algemeen bijzondere scholen in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs. Rond de honderdzeventig schoolbesturen met meer dan 330 scholen - met ongeveer negentigduizend leerlingen - zijn lid van VBS. Veel van onze leden zijn kleinere schoolbesturen en scholen met een eigen (pedagogische) identiteit.

VBS komt op voor de vrijheid van onderwijs: het recht van ouders om kinderen te laten onderwijzen op een manier die past bij hun opvattingen. De diversiteit in onze samenleving en het gegeven dat ieder kind anders is, vragen om scholen met een eigen karakter en visie. Het eigen karakter komt o.a. tot stand wanneer ouders en anderen zelf het initiatief nemen om een school te stichten.

VBS staat voor de menselijke maat in het onderwijs, waarbij scholen en schoolbesturen dicht bij ouders en leerlingen staan. Voor haar leden is VBS belangenbehartiger, helpdesk en verbinder. Bij alles wat we doen, handelen we vanuit betrokkenheid en deskundigheid.